

20.5.2022

Björnbär - en potentiell ny odlingsväxt?

Nina Sevelius
Utvecklingschef för trädgårdsproduktion
ProAgria SLF

Coronaviruspandemin har fått konsumenterna allt mera intresserade av bär och speciellt av deras hälsoaspekter.

Bärhandeln har de senaste decennierna främst handlat om jordgubbar men på senare år har konsumtionen och därmed även handeln av andra bär - speciellt blåbär och hallon ökat kraftigt. Coronaviruspandemin har fått konsumenterna allt mera intresserade av bär och speciellt av deras hälsoaspekter. Många ser björnbäret som det mest potentiella nästa superfood-bäret. Björnbär innehåller förutom det vattenlösliga pigmentet antocyanin med sina antioxidanta effekter även mycket fiber och höga halter av vitaminerna B3, K och E. Det svarta bäret användas på samma sätt som hallon i desserter och som dekoration men man kan även tillverka utmärkt saft och sylt på björnbär. Förutom dessa mera traditionella konsumtions sätt kan björnbär användas på många andra sätt till exempel kan det vara en del av ostbrickan eller en ingrediens i viltgrytan. Till skillnad från många andra bär håller det även som upptinad sin form mycket väl. Det finns alltså mycket som intresserar med björnbär. Men den stora frågan är ifall vi kan producera björnbär lönsamt i Finland?

Produktionen av björnbär är kostnadsintensiv, det finns endast ett fåtal sorter med sibiriskt ursprung som är möjliga att odla och övervintra på friland, yrkesmässig produktion kräver i de flesta fall odlingstunnlar. Ett problem med björnbär har varit att de flesta sorterna har rätt taggiga skott, vilket inte är önskvärt vid skötsel och skörd. I yrkesmässig odling idag använder man endera klättrande sorter, den vanligaste är Thornless Evergreen som böjs ner och täcks över till vintern, eller också sorter med långa skott (sk. long cane-sorter) såsom Loch Ness. Dessa long cane sorters övervintring är mycket osäker och vanligen köper man nya plantor årligen. Björnbären mognar kontinuerligt under en längre period, vanligen augusti-september, vilket betyder att de måste skördas i flera omgångar. En positiv sak med björnbär är att de är mycket friska och varken sjukdomar eller skadegörare brukar åstadkomma skador under odlingen. I mera sydliga länder har man dock sett att lilla björnbärsbladlusen, *Aphis ruborum*, kan bli ett stort problem och ifall odlingen ökar i Finland kan vi få problem med denna bladlus. Det är även bra att komma ihåg att pollinering ger betydligt mera bär.

När man väljer odlingsplats för björnbär är det viktigt att komma ihåg att de trivs i sol, på väl-dränerad näringsrik mark och att det behöver tillräckligt med vatten. En annan sak att tänka på är beskärningen - björnbär liksom hallon producerar bären på andra årets skott, detta betyder alltså att skotten som burit skörd skall klippas ner. I början kan det även vara svårt att veta när björnbären är skördemogna eftersom bären får sin kännpaka svarta färg redan före de mjuknar, blir söta och smakrika. Man bör även komma ihåg att mogna bär håller sig saludugliga endast en kort tid efter skörd, de möglar vanligen rätt snabbt. Men bären kan frysas och håller då bra smak, färg och form.

Det finns en del odlare som producerar björnbär som tillägg till annan bärodling i Finland i dag. I flera länder i Europa har konsumtionen av bär och även björnbär ökat de senaste åren. På ett flertal internationella kongresser de senaste åren har björnbäret lyfts upp som ett potentiellt nytt superbär, kommer den då att bli det i Finland? Det är svårt att säga med säkerhet - en stor utmaning är nog att björnbär förutom att den fortfarande är en rätt okänd produkt också är en i våra förhållanden rätt dyr produkt. Båda dessa faktorer kommer nog att begränsa tillväxten även länge framöver. Men som ett komplement till annan produktion kan det och kommer det säkert att vara en välfungerande premiumprodukt.

Före man startar produktionen är det viktigt att fundera på sina försäljningskanaler samt att planera sin marknadsföring enligt dem. Det är nog viktigt att man inte startar med för stora arealer. Prissättning, marknadskanaler och lönsamhet är något som man alltid skall beakta före man inleder sin odling.